ODE

SINT-GODELIEVEABDIJ

BRUGGE

Open Oproep 4302

27 juni 2022

noAa

noA@noAarchitecten.net – B 1070 Brussel Foppenstraat 16 – T 02 503 43 82

INHOUD

Ode

De abdij als Open Source

Zo zien we bezoekers bewegen

Horti Godeliph

Boomgaard

De abdij ontleed

Routine wordt ritueel

Cellen onder een dak

Logies

Zolders

Stabilitas Loci

Bouwen met de tijd

Fasering en raming

Team

ODE

Het is bijzonder een plaats van verloren gebruik opnieuw te bestemmen, zonder nieuwe bestemming.
Het stelt de vraag over de architectuur scherp:
als de toekomst is afgestemd op wat er reeds is, wat dienen we dan nog toe te voegen, uit te wissen, om te vormen?

§

De Sint-Godelieveabdij is een plek van ingetogenheid, dienstbaarheid, geborgenheid.
De architectuur, ook de nieuwe architectuur, past zich aan deze houding aan.
Men kan ook spreken van een zekere pragmatiek.

§

We ervaren de plek óók als een ode aan de alledaagsheid.
Alles wat we elders uit automatisme doen, krijgt hier een andere betekenis, laat een diepere indruk na.
Routine wordt hier Ritueel.

§

We houden van het gebouw als een opeenvolging van mentale ruimtes.
Daarom tekenen we in mediteerbare illustraties, in Miniaturen.

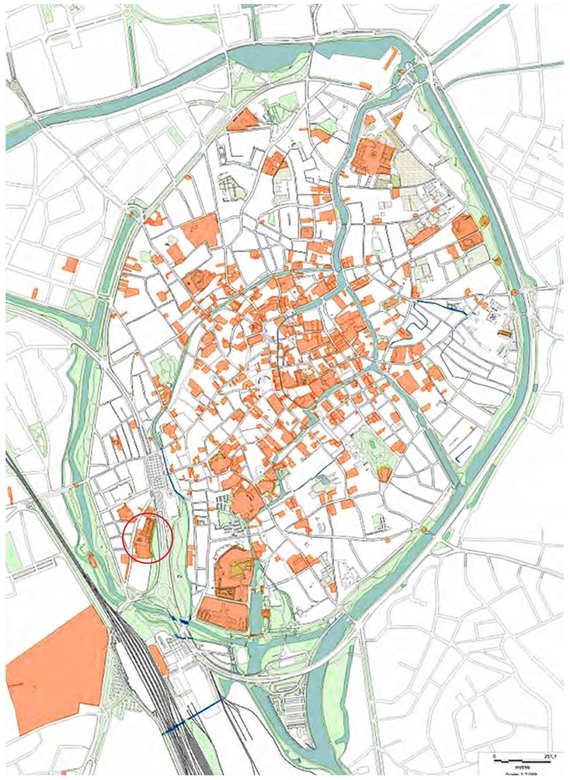

Brugge en haar beschermde gebouwen

DE ABDIJ ALS OPEN SOURCE

Soms vinden we schoonheid in een door de mens gemaakt werk. Dat kan een voorwerp zijn, een kunstwerk, een muziekstuk - een gebouw misschien, maar ook een boek. Het moment van waardering is persoonlijk, vaak individueel en intiem.

Soms vinden we schoonheid in een ensemble van door de mens gemaakte objecten. Er zijn vele voorbeelden en zeer fascinerend is het ensemble van een stad. Een stad is het resultaat van werk dat over een grote tijdspanne is gegroeid, uitgevoerd door veel verschillende mensen, die in tijd en plaats geïsoleerd van elkaar werkten. Vele factoren hebben een invloed en we kunnen verbaasd zijn dat het resultaat soms prachtig is.

Steden zijn vooral plaatsen om te wonen, van cultuur te genieten of handel te drijven, maar hun schoonheid kan ook veel bezoekers aantrekken. Deze mensen, die voor hun plezier de stad bezoeken, komen om de straten, de pleinen, de huizen, de parken en de mensen van de stad te ervaren.
Het is algemeen bekend dat sommige steden zo populair worden als reisbestemming, dat het moeilijk, zo niet onmogelijk wordt om de ware aard van de stad te ervaren. Na een tijdje wordt het zelfs onmogelijk om te begrijpen wat de ware aard van de stad zou kunnen zijn.

Brugge is voor velen dé historische stad van België. Haar historisch centrum staat op de werelderfgoedlijst van Unesco. Haar succes is te danken aan de kwaliteit van het gebouwde ensemble, de aangename relatie tussen straten en gevels, kerken en pleinen, bruggen en water, bakstenen en witte pleister. Als we doorheen dit ensemble lopen, kunnen we ons heel gelukkig voelen. Tenzij we worden gehinderd door de massa mensen die precies hetzelfde doen.

Het bijzondere aan de toekomst van het Sint-Godelieveklooster, is de herdefinitiëring van het belang van dit historisch erfgoed voor de stad; de bestemming met een hedendaags programma van collectief gebruik, relevant voor de lokale gemeenschap en die het ware karakter van de plaats eert, biedt een ongeziene mogelijkheid voor het denken met en bewaren van geschiedenis.

Gebouwen en historische objecten die op museale wijze worden opengesteld voor een breed publiek, creëren het risico dat de stad verwordt tot een verzameling van plaatsen om te bezoeken, waar alles kan worden gezien, maar niets kan worden aangeraakt, waar alles wordt bewaard zonder te worden gebruikt. Het leidt vaak tot een gebrek aan intimiteit in de ervaring van de geschiedenis, van de ruimtes, van de voorwerpen.
De strategie voor de Sint-Godelieveabdij echter, herwaardeert het verleden als een dynamische bijdrage aan het heden.

De Sint-Godelieveabdij wordt een plek om korter of langer te verblijven en deel van te worden, een zogenaamde toekomstplek waar verleden en toekomst met elkaar verbonden waren, zijn en blijven.

We hebben de tijd genomen om de bestaande abdij intuïtief te beleven, te lezen en te tekenen. We zochten naar de specifieke sociale en fysieke sporen om de verschillende tijdsperiodes en gebruiken te begrijpen.

Wij zijn van mening dat een statische benadering van conservering, waarbij de geschiedenis wordt behandeld als een voltooid deel van de tijd, de geschiedenis wel conserveert, maar haar ontdoet van vele lagen betekenis. Wij geloven dat het toelaten van het heden om nieuwe manieren van gebruik te geven, altijd in relatie tot historisch relevante verhalen, betekenis toevoegt aan het leven van vandaag, maar ook het verleden levend houdt op een veel relevantere manier. Een manier die streeft naar continuïteit en een manier die mensen vandaag in staat stelt om van het verleden te leren, het verleden te herbeleven door in de voetsporen te treden van anderen die de gebouwen vóór ons gebruikten.
Het verleden wordt uit de eerste hand ervaren. Op een intieme en persoonlijke manier.

Het is duidelijk dat Brugge en haar in- en omwoners baat zullen hebben bij een collectief verder gebruiken van de Sint-Godelieveabdij. Stadswoningen zijn vaak klein en dat geldt ook voor hun buitenruimte. Veel bewoners dromen van een moestuin, een eigen studeerkamer of een plek om dingen te maken. De mogelijkheid om deze functies te delen in een historische context is een groot meerwaarde voor het wonen in deze stad.

Voor een herinterpretatie van de erfenis die de laatste en alle vorige bewoners nalieten, wordt teruggegrepen naar het Engelse begrip *Commons*, gemeenschappelijke middelen, gronden of hulpbronnen die door alle leden van een groep of samenleving kunnen en mogen worden gebruikt. Het zijn alle natuurlijke hulpbronnen (zon, licht, wind, water, grond, gebouwen), maar men kan er ook tradities en kennis onder verstaan. *Open Source*.
Het zijn deze *Commons* die hier een nieuwe rol krijgen: als inspirerend voorbeeld op vlak van ‘stadslandbouw’, lokale productie van voeding (bakkerij, brouwerij), het heractiveren van kennis uit het verleden, maar ook in het maximaal gebruiken van lokale en hernieuwbare bronnen – steeds binnen het kader van respect voor geschiedenis én toekomst van de plek.

Binnentuinen als de abdijtuinen zijn in een stadsweefsel cruciaal voor het behoud van en het versterken van de biodiversiteit. De tuinen worden dan ook versterkt en geherwaardeerd als deel van de groen-blauwe structuur van Brugge.

Hernieuwbare bronnen beschouwen we niet alleen in de courante betekenis van het woord (zoals regenwater, (thermische) zonne-energie, hernieuwbare materialen). Het gaat óók om de bezoekers die een deel van het verhaal kunnen worden. Het gaat óók om de plek die een hernieuwing van betekenis krijgt.
De Sint-Godelieveabdij wordt daarmee een plek waar getoond wordt hoe respect voor erfgoed samen kan gaan met het potentieel dat de plek te bieden heeft binnen de uitdagingen van deze tijd, een plek die dit verhaal binnen een veel langere traditie weet te plaatsen. Het wordt een plek om korter of langer te verblijven en deel van te worden, een zogenaamde toekomstplek waar verleden en toekomst met elkaar verbonden waren, zijn en blijven.

Het recente experiment van het Brugs Food Lab , waarbij graszoden die intussen de moestuin hebben overgenomen verwijderd worden om oude zaden terug te laten ontkiemen is een metafoor voor de aanpak die ook op vlak van de architectuur zal worden toegepast: het selectief verwijderen van aanvullingen zal toelaten om de kern van het klooster weer tot bloei te laten komen.

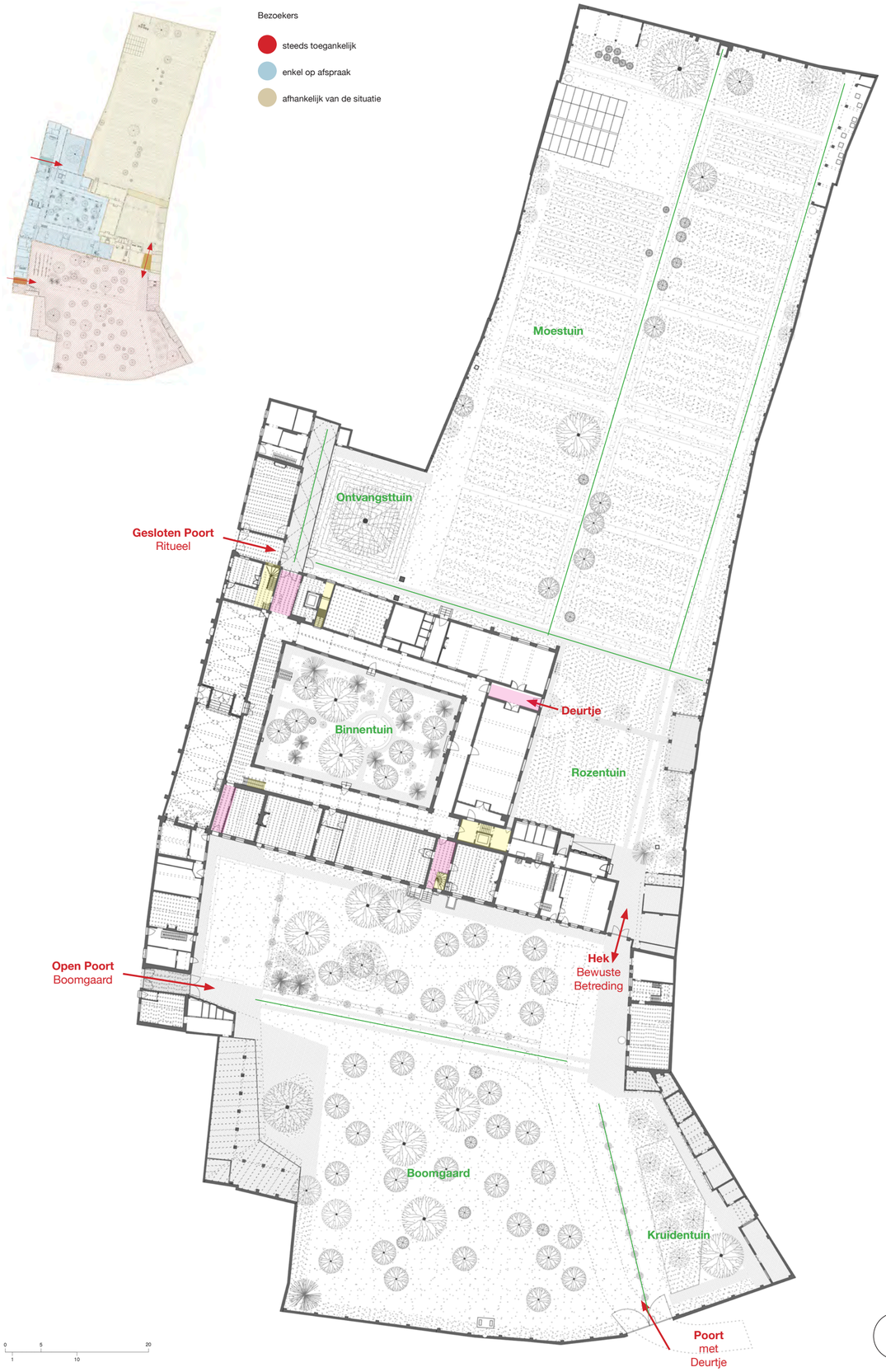

ZO ZIEN WE BEZOEKERS BEWEGEN

OPEN POORT
BOOMGAARD

Je stapt door de poort. Ze staat eigenlijk altijd open. Een pad, rechtlijning, wordt begeleid door een bomenrij. Op het eind zie je een oud bakstenen hoevegebouw. De deur staat open. Net doorheen de poort, kan je fiets worden gestald tegen een laag lang rek. Vanaf nu gebeurt het te voet.
Terug naar het pad. Rechts ligt een uitgestrekte boomgaard. Bloesems of fruit? Daarachter, een hoge bakstenen muur. Een tuinkapel in het midden ervan.
Je ogen sturen je benen alle kanten op.
Een hoekgebouw omarmt een boom.
Eigenlijk maakt het niet uit wat je doet. Zitten in het gras onder een boom, de kruidentuin verkennen of eerst iets kopen in de winkel om te lezen, te eten, te drinken. Elk moment zijn tempo, elk bezoek zijn reden.
Links zie je de abdij, een paar deuren staan open, er zijn mensen aan het werk.

HEK
BEWUSTE BETREDING

Dan kom je aan een hek. Rechts een baksteen kolom, links een betonnen afgietsel ervan. Soms staat het hek open. Een onduidelijk perspectief, een iets verstopte rozentuin. Bewust loop je verder. De rozen zijn weelderig, overweldigend. Het muurpaviljoen rechts aangenaam voor een rustig moment. Alleen, met twee, maximum met drie. Er tegenover loopt een hellend pad doorheen de rozen richting deur. **DEURTJE.** Soms voel je je welkom. Via een gang bereik je een atelier in de naaikamer of een leessessie in de bibliotheek. De pandgang blijft voor jou gesloten. Soms ook is het deurtje dicht, en bespeur je geconcentreerd werk erachter.

De tuin maakt een duidelijke beweging richting de moestuin met zijn centrale pad. De perken aan weerszijden zijn elk seizoen anders.

GESLOTEN POORT
ROUTINE WORDT RITUEEL

Het is een keuze geweest een tijd geleden, maar vandaag is de dag. Je komt naar het klooster voor enkele dagen. Aanbellen. Binnen stappen. Ontvangstkamer. Daarna, de pandgang?Of is het een tuinkamer? Een blik op de tuin, een dikke conifeer, die een paar meter werd verplaatst, groet je. Je gaat even zitten en stapt dan verder. De routes zijn niet langer efficiënt, elke keuze vergt een tussenkeuze, alles kan via links óf via rechts. Telkens cirkel je rond de omsloten binnentuin. Trappen wenken je omhoog met daglicht, some karig, soms overvloedig. Hier vertraagt de architectuur je stappen, je ogen, je oren. Elke plek dient één gebruik, de omslotenheid vraagt gewenning.

HORTI GODELIPH

VIRIDARIUS

HORTULUS

VEGETABILIBUS

CONCLUSUS

ROSARIUS

HERBULARIUS

POMARIUS

EN DAN ZIJN ER OOK NOG STUKKEN LAND DIE MINDER DIENEN VOOR HET NUT EN DE VRUCHTOPBRENGST, MAAR DIE ZIJN INGERICHT VOOR HET GENOT, DIE NIET BEWERKT HOEVEN EN DAAROM NIET TOT BOVENGENOEMDE BEHOREN. DIT ZIJN PLAATSEN DIE VIRIDANTIA OF VIRIDARIA, GROENE LUSTTUINEN GENOEMD WORDEN.
DEZE TUINEN NU WORDEN, OMDAT ZIJ WORDEN AANGELEGD OM IN HET BIJZONDER TWEE ZINTUIGEN TE STRELEN, NAMELIJK HET GEZICHT EN DE REUK, ZO INGERICHT DAT ALLES WAT VEEL ZORG VRAAGT WORDT WEGGELATEN.

OOK MOETEN AAN DE ZONKANT IN HET GRAS BOMEN GEPLANT OF KLIMPLANTEN OMHOOG GELEID WORDEN, WAARVAN HET LOOF HET GRAS ENIGSZINS BESCHERMEN ZAL MET AANGENAME VERFRISSENDE SCHADUW. VAN DEZE BOMEN VERWACHT MEN DAN OOK EERDER SCHADUW DAN VRUCHTEN EN DAAROM LAAT MEN SPITWERK EN BEMESTING ACHTERWEGE OMDAT DAT SCHÄDE ZOU DOEN AAN HET GRAS. ER MOET OOK OP GELET WORDEN DAT DE BOMEN NIET TE DICHT OPEEN STAAN EN DAT ER TEVEEL BOMEN ZIJN, WANT HET WEGNEMEN VAN DE WIND KAN DE GEZONDHEID SCHADEN. DE LUSTTUIN MOET DUS FRISSE WIND EN SCHADUW HEBBEN. VERDER MOET ER NOG OP GELET WORDEN DAT HET GEEN BITTERE BOMEN ZIJN WAARVAN DE SCHADUW ZIEKTES VEROORZAAKT, ZOALS DE NOOT DOET EN OOK ENKELE ANDERE. HET MOETEN LIEFLIJKE BOMEN ZIJN, DIE WELRIEKENDE BLOESEMS DRAGEN EN AANGENAME SCHADUW WERPEN, ZOALS DRUIF, PEER, APPEL, GRANAATAPPEL, LAURIER, CIPRES EN DERGELIJKE.

BEHALVE GRAS MOET ER ZIJN EEN GROTE VERSCHEIDENHEID AAN GENEESKRACHTIGE EN WELRIEKENDE KRUIDEN, DIE NIET ALLEEN DOOR DE GEUR AANGENAAM ZIJN VOOR DE REUK, MAAR WAARVAN OOK DE BLOEMEN DOOR HUN VERSCHEIDENHEID HET OOG STRELEN, EN ZIJ MOETEN DOOR HUN VEELVORMIGHEID DE AANDACHT VAN DE BESCHOUWERS TREKKEN, EN TEMIDDEN VAN DEZE PLANTEN MOET OP VERSCHILLENDE PLAATSEN WIJNRUIT TOEGEPAST WORDEN VANWEGE DE MOOIE KLEUR GROEN EN OMDAT DE PLANT DOOR HAAR BITTERE LUCHT SCHADELIJK DIEREN VERJAAGT.

ALBERTUS MAGNUS IN ZIJN GESCHRIFT DE VEGETABILIBUS, LIBER SEPTIMUS, TRAKTAAT II, HOOFDSTUK 2

ABDIJWINKEL
Iedereen is welkom. Meer dan een plek van consumptie, is het ook de ontvangstruimte voor eenieder die meer wil weten over de Godelieveabdij nu en toen.
Je loopt binnen en komt alles te weten wat je nodig hebt om de site te bezoeken, je te engageren voor activiteiten, een langer verblijf te plannen of een werkplek te vinden die je de nodige rust en concentratie biedt.

Het bestaande gebouw tegen de tuinmuur (de huidige creche) wordt ontmanteld, maar als structuur van bakstenen kolommen opnieuw ingezet in een uitgebreide versie.
Een nieuw dak vouwt zicht rond de bestaande boom en definieert een plaats.

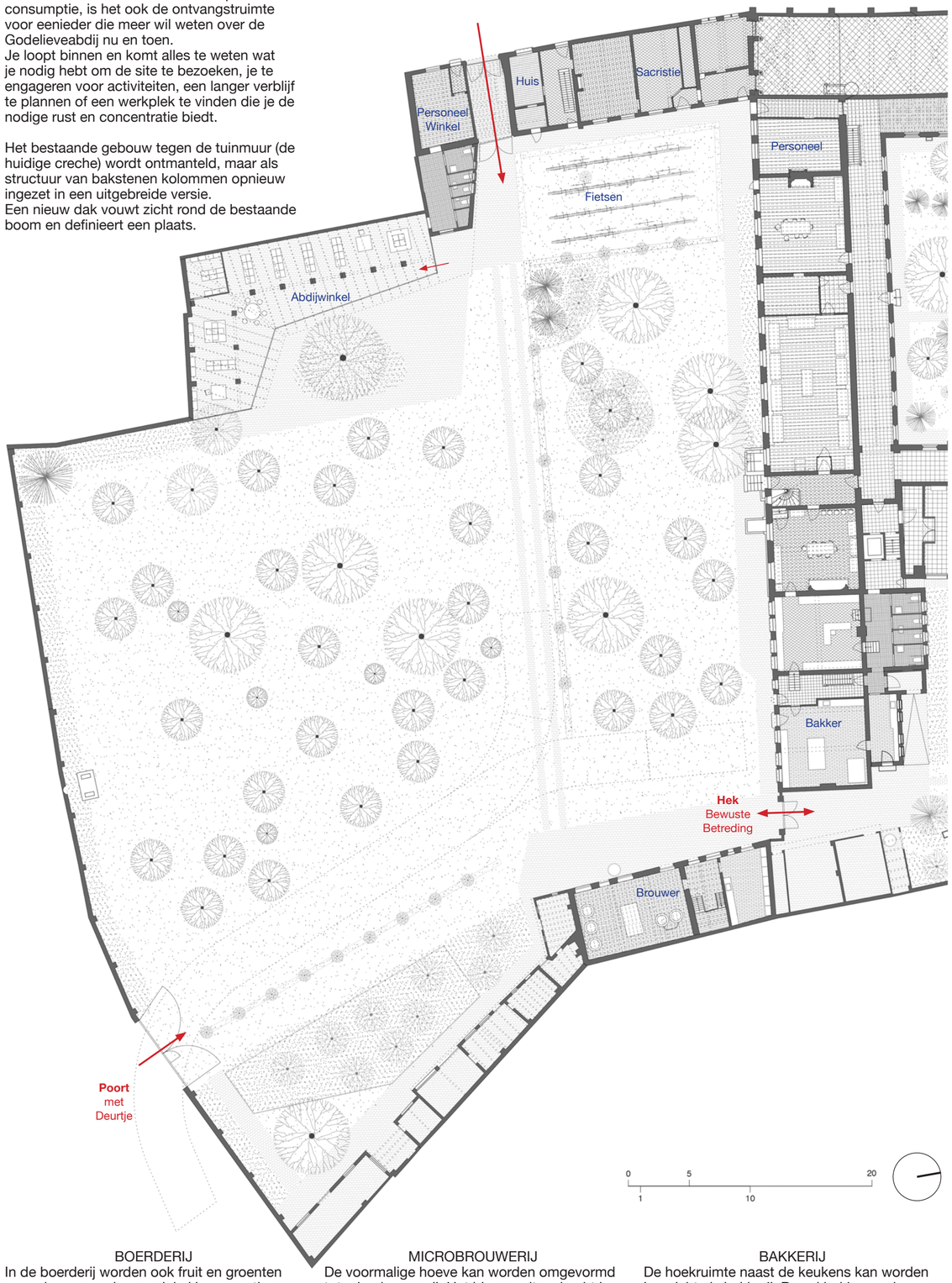

BOERDERIJ
In de boerderij worden ook fruit en groenten opgeslagen, een hoevewinkel is een optie.

MICROBROUWERIJ
De voormalige hoeve kan worden omgevormd tot microbrouwerij. Het bier wordt verkocht in de abdijwinkel.
In de boerderij worden ook fruit en groenten opgeslagen, een hoevewinkel is een optie.

BAKKERIJ
De hoekruimte naast de keukens kan worden ingericht als bakkerij. Brood bakken en leren bakken, in de traditie van het abdijleven.
De winkel verkoopt.

Brugge heeft er een publieke ommuurde tuin bij. Of beter, de ommuurde tuin heeft er eindelijk Brugge bij. Een open tuin om te spelen, te picknicken, te lezen. Schaduw te vinden. Met vrienden een pintje te drinken. De poort staat altijd open.

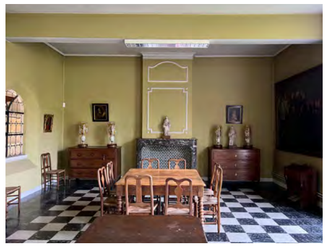

Er is hier geen sprake van multifunctionaliteit.

DE ABDIJ ONTLEED

7 punten om verder te bouwen aan deze plek

1
Elke activiteit heeft haar eigen ruimte
De kerk dient om te bidden, de refter om te eten, de bibliotheek om te lezen.
Er is hier geen sprake van multifunctionaliteit.

Dit geldt ook voor ontwaken, douchen, koken, eten, opruimen, concentreren, overleggen, werken in de tuin. Voor elke activiteit bestaat een plek. En een tijd.

2
De overgang van de ene activiteit naar de andere wordt ruimtelijk begeleid.
Veranderen van handeling betekent een ruimte verlaten, langs de pandgang lopen om dan pas de volgende ruimte binnen te gaan en de volgende activiteit aan te vatten. Telkens passeert men de binnentuin als een uitnodiging tot contemplatie.

Dit geldt ook voor de verticale beweging: de trappen en de lift. Elke overgang dient een bewuste stap te zijn: waar stap ik in een lift, waar eruit; welke ruimte is die lift, met welke materialiteit. Elke overgang wordt ruimtelijk, architecturaal ondersteund.

3
De ruimtes vormen geleidelijke lagen tussen binnen en buiten.
De abdij vormt een voortdurende uitnodiging tot verinnerlijking en van daaruit een beweging naar buiten voor intense ontmoeting, elke dag opnieuw.

4
De opeenvolging van ruimtes sluit nauw aan bij een geordende dag.
Elke dag is georganiseerd, de activiteiten hebben vaste momenten in de tijd en vaste plekken in de ruimte.

5
Elke ruimte heeft zijn meubilair dat zelf het gebruik ervan voorschrijft
Elk dagelijks voorwerp heeft zijn vaste plaats. Elke dagelijkse handeling is geritualiseerd en repetitief, en blijft elke dag hetzelfde.

6
Routine als Ritueel werkt bevrijdend.
Bevrijd zijn van de dagelijkse chaos, haast en snelheid geeft ruimte om na te denken en zich te richten op het wezenlijke.

7
De architectuur is een actieve component om deze beleving werkelijk te maken.

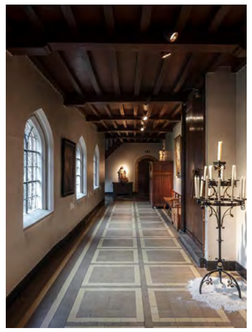

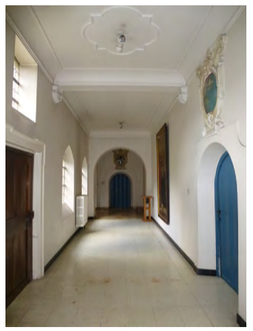
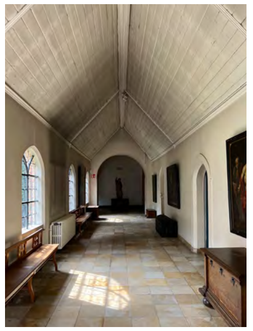
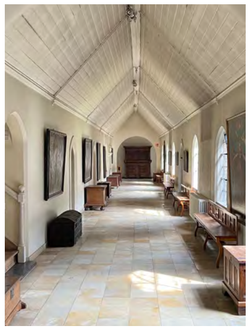
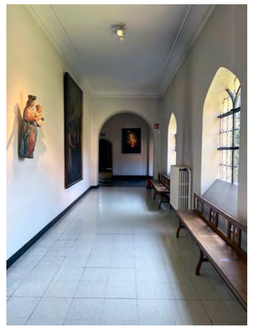
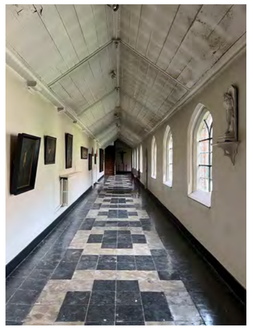
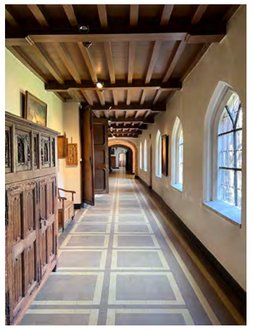

Veranderen van handeling betekent een ruimte verlaten, langs de pandgang lopen om dan pas de volgende ruimte binnen te gaan en de volgende activiteit aan te vatten. Telkens passeert men de binnentuin als een uitnodiging tot contemplatie. Dwalen.

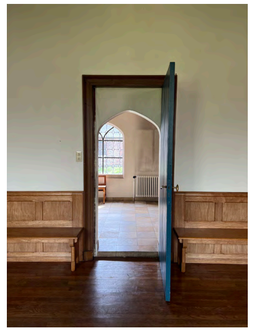

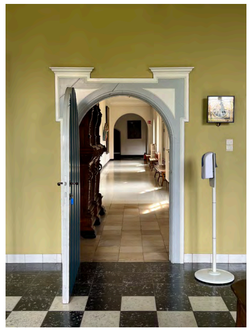
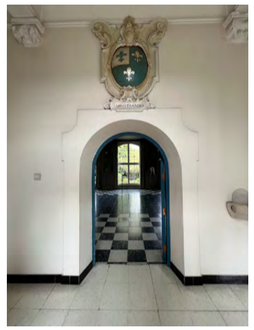
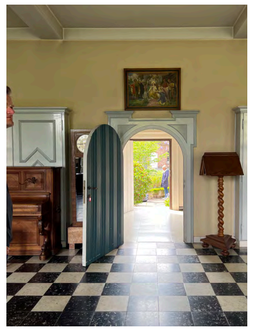

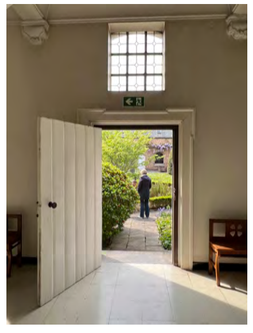
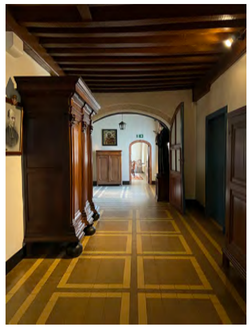

De abdij vormt een voortdurende uitnodiging tot verinnerlijking
en van daaruit een beweging naar buiten voor intense ontmoeting, elke dag opnieuw.

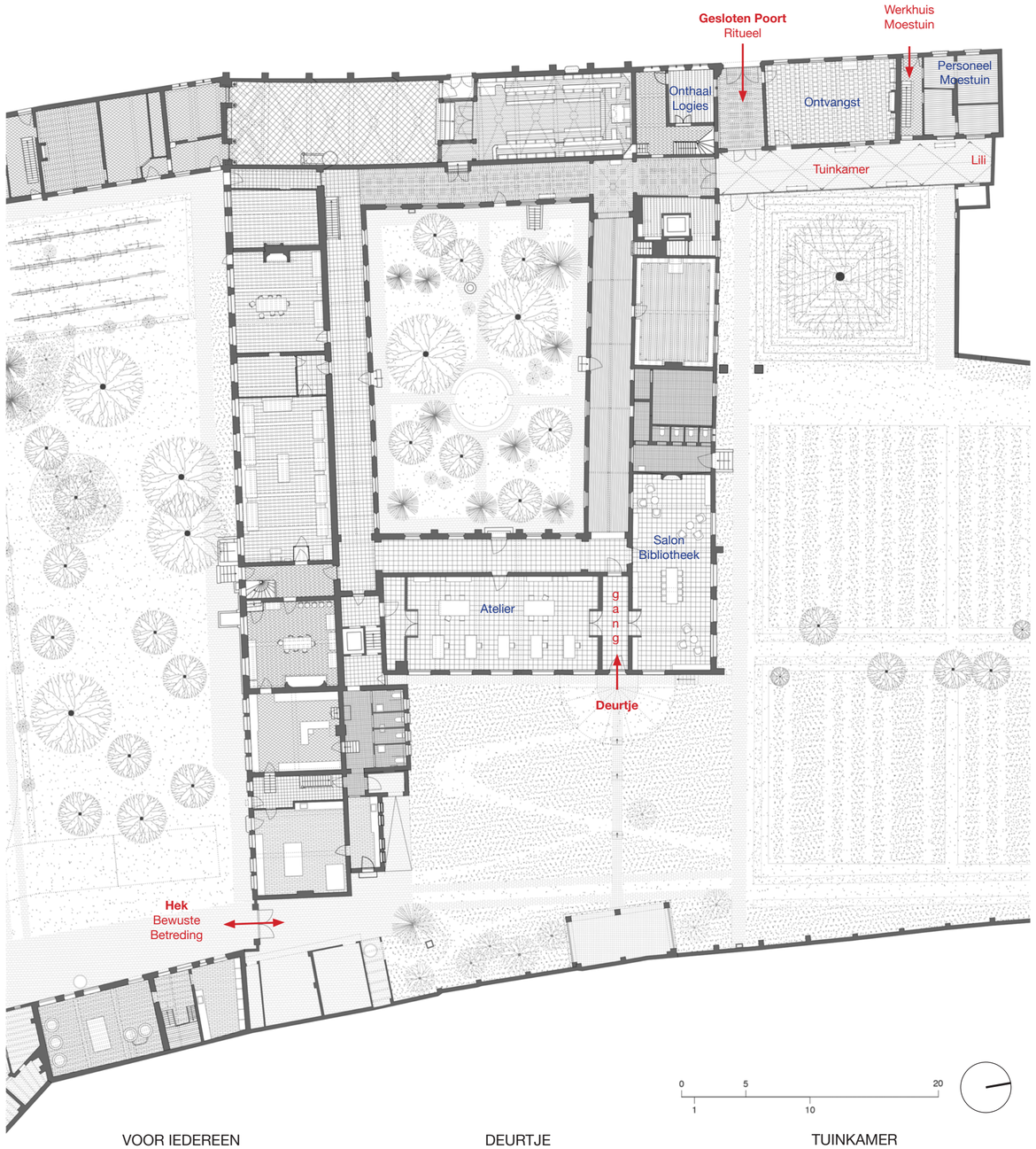

VOOR IEDEREEN

Vanaf de Rozentuin kan de externe bezoeker het abdijgebouw betreden. Dit betekent ‘Deurtje’, maar ook het voorzien van sanitaire ruimtes die bereikbaar zijn zonder de pandgang te betreden. Via binnen en buiten kan men de nieuwe toiletten bereiken, via een helling (van buiten) of via een nieuwe trap en lift (van binnenuit).
Trap en lift geven verder ook toegang tot de verdiepingen: abdijlogies en inspirerende werkplekken.

DEURTJE

Het openstellen van het atelier (de voormalige naaikamer) van buitenaf verlangt een ingreep. Nooit en nergens komt men zomaar van buitenaf een abdijruimte binnen.
Achter de deur maken we een gang. De zoveelste gang, waardevolle tussenruimtes in het geheel.
De gang leidt voor de externe bezoeker naar het atelier en de studiekamer, niet tot de pandgang.
Omgekeerd wordt de abdijbewoner nooit gestoord door vrije bezoekers, men kiest het contact zelf.

TUINKAMER

Het binnenkomen in de abdij gebeurt onrechtstreeks. Vanaf de straat betreedt men de ontvangstkamer, die leidt tot een tuinkamer.
Dit is een van de weinige plaatsen waar de bestaande situatie ingrijpend wordt aangepast.
Het minderwaardige bijgebouw wordt afgebroken en maakt plaats voor een nieuwe tuin. Een stalen structuur brengt een scherpe versie van een gewelfd dak, en speelt in op de bestaande gaanderijen met puntdaken. Een vooraankondiging.

ROUTINE WORDT RITUEEL

Het is mogelijk om langere tijd in de abdij door te brengen en zelfs om er te verblijven. Voor een geplande activiteit, een langdurige werkplek of een verblijf, betreedt men de abdij via de Gesloten Poort.
Aanbellen, binnenkomen en vanaf dan begint een nieuwe tijd-ruimte ervaring.
Na de ontvangst krijgt men een eerste indruk van de ruimtes die achter de gesloten abdijgevel liggen.
Een nieuwe tuinkamer geniet van daglicht, uitzicht, oostzon en ensceneert de toegang tot de abdij.

FRA ANGELICO
Een fresco in het San Marco klooster.
De dakstructuur suggereert diepte en complexiteit, maar ook rust en geborgenheid. Een mooie lange tuinkamer zal van deze dakvorm profiteren. Het perspectief, de gekaderde blik en het symmetrisch profiel vormen een hedendaagse overgang naar de bestaande pandgangen.

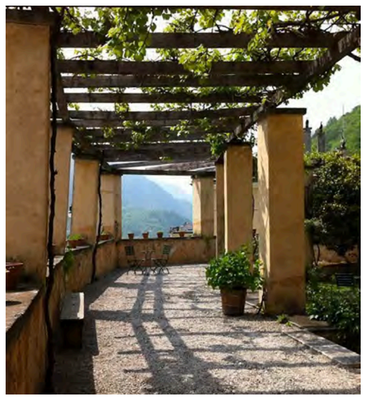

VILLA GARBALD, Miller & Maranta architecten
In Castasegna staat een gasthuis voor seminaries. De cellen zijn ruim, maar sober. Hier vindt men tijd voor concentratie, alles vertraagt en maakt plaats voor aandacht. Dagdagelijkse handelingen worden bijzonder. De tuin biedt ruimte voor individuele en collectieve reflectie.

CELLEN ONDER EEN DAK
De zustercellen zijn de meest indrukwekkende kamers in de Sint-Godelieveabdij. In de toekomst zal men er kunnen werken, maar slapen zal elders moeten gebeuren. De banaliteit van de huidige kamers in de De Geyter-vleugel is stuitend. Het dakgebinte erboven is interessant, maar weinig bruikbaar.
We denken aan het San Marco klooster in Firenze. De ambivalente sfeer van de cellengang is verrassend. De muren suggereren een buiten, maar we bevinden ons als het ware op zolder.
En dat doen we hier ook: we openen het dak en maken mooie rustige kamers. Twee zitruimtes bieden afwisseling en extra daglicht.

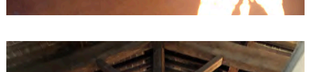

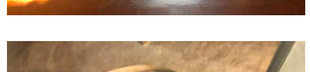

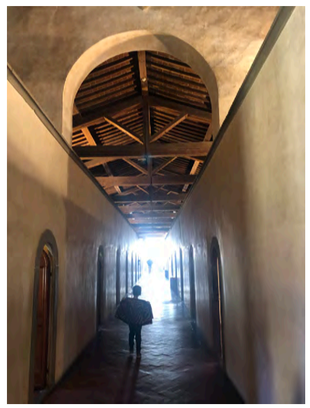

Istituto e Museo di Storia della Scienza

LOGIES

De abdij heeft 12 kamers.
Men slaapt steeds alleen. De kamerindeling volgt het ritme van het bestaande gebouw.
De kamers bieden plaats voor rust en contemplatie.
Dagdagelijkse handelingen worden bijzonder.
De nieuwe cellen bieden geborgenheid,
de gang een nieuwe hemel.

VOOR IEDEREEN

Er komt minstens één nieuwe lift, die toegang zal bieden tot de majestueuze zolder boven de zustercellen. Een mogelijke tweede lift, diagonaal aan de overzijde van de pandgang, verbindt de overige niveaus en biedt een tweede toegang tot de nieuwe L-vormige kamervleugel.
Trappen en liften vormen overgangen in het gebouw, die dezelfde aandacht verdienen als elke gang, elke deur, elk ‘tussen’.

GEINSPIREERD WERKEN

Naast slapen, kan men op de eerste verdieping werken. In stilte en individueel in een zustercel. De oorspronkelijke bedden blijven staan en bieden ruimte tot rust, een tafel staat aan het venster, luiken naar verlangen open, dicht of iets ertussenin. Iedereen die hier komt voelt het verlangen om hier te blijven. Om te schrijven, te lezen, te tekenen.
De weg hiernaartoe heeft voldoende tussenruimtes om zich verwijderd te voelen van wat toch zeer nabij is.

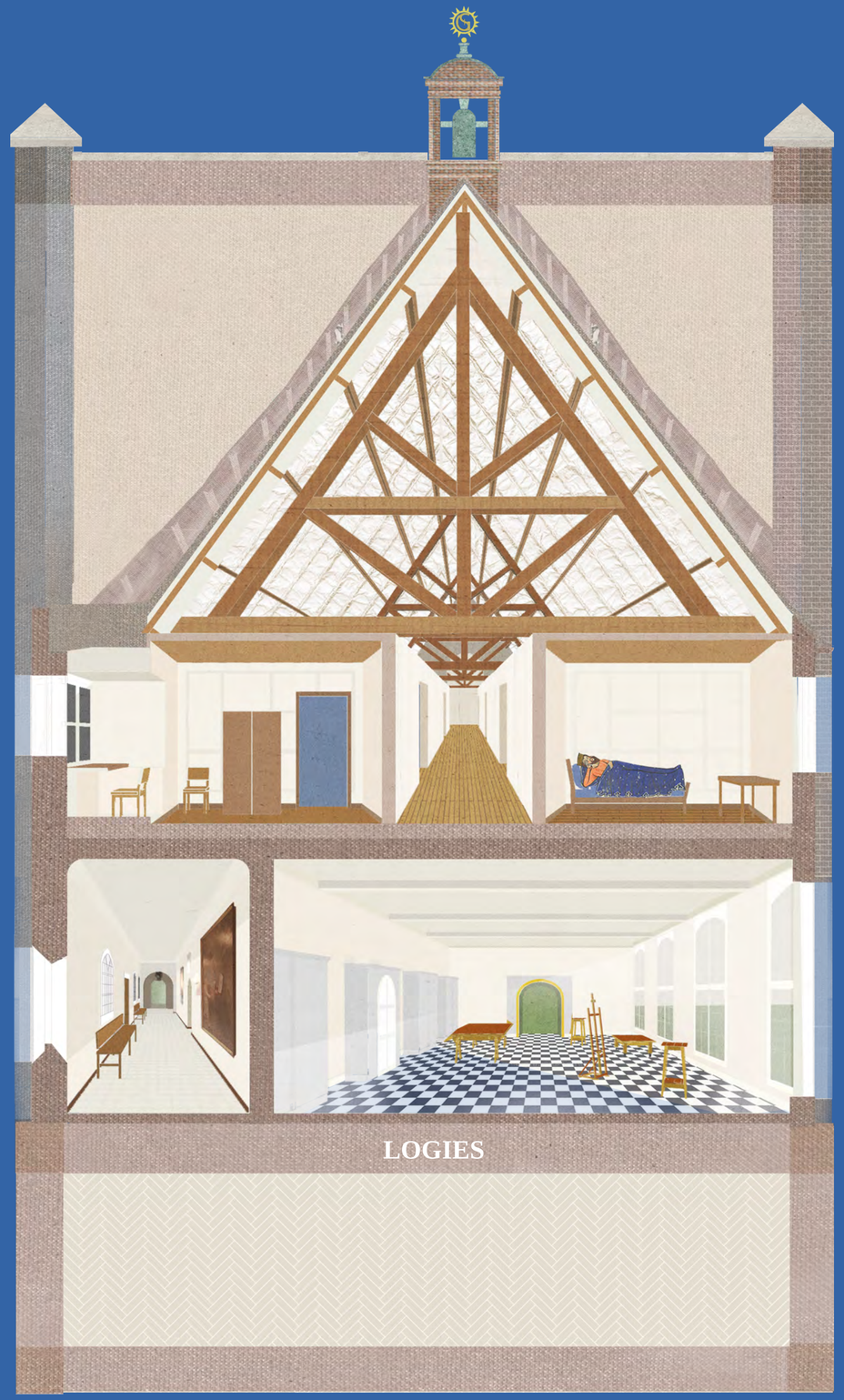

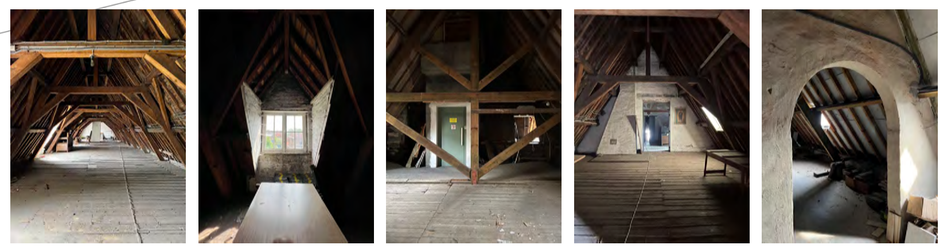

ZOLDERS
Alle zolders zijn mooi, sommige zijn ook bruikbaar.
De complexe dakstructuren gebruiken we om naar te kijken, van onderuit, de ruime zolders worden werkruimtes.

STABILITAS LOCI

De gebondenheid aan één plaats, de ***stabilitas loci***, wordt de vierde pijler van de Benedictijnen/Benedictinessen genoemd. Alles wat noodzakelijk was voor het levensonderhoud was zoveel mogelijk in de abdij aanwezig, zodat die maximaal zelfvoorzienend was. De *stabilitas loci* is de standvastigheid die nodig is voor de kloosterlingen om een plek te leren kennen en echt iets op te bouwen. Om een eigen positie verwerven en vertrouwen winnen van de omgeving.

Dit principe is vandaag het sturende principe voor een duurzame benadering van de opdracht: het verdiepen in de plek, de gebouwen, de werking en de potenties, en vanuit die kennis handelen om wat er reeds is verder te verdiepen of weer bloot te leggen. Vanuit kennis en appreciatie van de plek wordt maximaal ingezet op de herwaardering en versterking van het bestaande. Op deze manier is de *stabilitas loci* een ideale verbeelding van een integrale duurzaamheidsbenadering.

In een meer afstandelijk kader wordt de Vlaamse duurzaamheidsmeter GRO gebruikt als toetsing binnen het ontwerpproces. GRO wordt daarbij vooral kwalitatief ingezet: als tool om een brede en open blik aan te houden door alle deelnemers binnen het traject en de afgesproken doelstellingen helder te houden, niet als meetsysteem of keurslijf.

Kennis gebouw / energie-audit
De juiste ingrepen in bestaande gebouwen, en dan vooral in erfgoedcontext, vereisen een extreem goede kennis van de kwaliteiten en het gedrag van de bestaande gebouwen om doelgericht en efficiënt te kunnen ingrijpen. Om deze redenen worden de mogelijke ingrepen in deze nota nog niet concreet uitgewerkt, maar worden eerder als onderzoekstopics benoemd.

Er zal onder meer gebruik gemaakt worden van de energie-auditmethode (een energie-audit binnen het kader van een restauratie-opdracht, zoals gedefinieerd door Agentschap Onroerend Erfgoed www.onroerenderfgoed.be/energieaudit-onroerend-erfgoed), gebaseerd op de Europese richtlijn 16883 (NBN EN 16883:2017 - Conservation of cultural heritage - Guidelines for improving the energy performance of historic buildings). Daarbij wordt de bestaande energie-efficiëntie van het gebouw in kaart gebracht, worden manieren onderzocht om het gebouw beter te isoleren en energie te besparen, wordt een impactanalyse van de ingrepen op de erfgoedwaarden uitgevoerd samen met een kostenbatenanalyse en een risicoanalyse van de ingrepen op de bestaande constructie. Binnen dezelfde methodologie wordt onderzoek gedaan via o.a. labotesten op materiaaleigenschappen (vorst, zouten, dampdiffusie, vochtabsorptie), metingen van isolatiewaarden en luchtdichtheid ter plaatse etc. De doelstelling is om het patrimonium te doorgronden, maximaal te beschermen en ingrepen onderling te kunnen afwegen, waardoor met eenzelfde budget steeds een maximale (energetische) verbetering gerealiseerd wordt.

Duur(zaam) gebruik van hulpbronnen
Duurzaamheid heeft vele gezichten: van materiaalgebruik over mobiliteit tot biodiversiteit, water, energie en gezond wonen, leren en werken. Hieronder wordt een aantal kernaspecten van duurzaamheid toegelicht als illustratie van een bredere benadering van het begrip ‘duurzaamheid’.
Energie- en materiaalgebruik volgen de logica van de Penta Energetica; met een belangrijke focus op ‘passieve maatregelen’

1 - Energie- en materiaalvraag wordt maximaal vermeden door ontwerpbeslissingen
2 - Aanwezige en vrij beschikbare energie en materialen krijgen voorrang
3 - Samenstellingen worden gekozen in functie van een zo laag mogelijke milieubelasting
4 - Een maximum aan hernieuwbare energie en nagroeibare grondstoffen worden gebruikt
5 - Niet-duurzame energie en grondstoffen worden op een zo efficiënt mogelijke wijze ingezet.

In de gegeven context vertaalt zich dat in volgende principes:
Function Follows Zoning
Functies worden binnen het gebouw ondergebracht volgens hun comforteisen (licht, lucht, temperatuur, luchtvochtigheid); het minimaliseren van eisen aan technische installaties is de expliciete doelstelling. Nieuwe functies met hogere comforteisen worden ondergebracht in gebouwen die daarvoor eenvoudiger aanpasbaar zijn – als gevolg van hun bouwtechnische kwaliteit, afwezigheid van erfgoedwaarden en hun intrinsieke kwaliteiten. Op deze manier wordt ook optimaal gebruik gemaakt van de vrijheidsgraden binnen de EPB-reglementering.

Terugplooien op een minimum
Door zonering wordt énkel geklimatiseerd wat nodig is. Een geleidelijk groei-scenario naarmate de abdij herleeft maakt deel uit van het masterplan.

Behoud is het uitgangspunt
sloop en nieuwbouw gebeuren enkel bij minderwaardige constructies.
De ingrepen maximaliseren het hergebruik van aanwezige elementen
(bvb. niveau van thermische isolatie laat toe om aanwezige warmte-afgifte te hergebruiken op lagere temperaturen).

Aanbod energiebronnen en energieverliezen worden stapsgewijze naar elkaar toe gebracht
Dit maakt deel uit van een masterplan voor de gehele site, waarbij elke renovatiefase kan verder bouwen op de voorgaande.

Ventilatie, verlichting en overige klimatisatie is gebruikersgestuurd, nooit meer dan nodig. Ingebouwde sturing op aanwezigheidsdetectie laat niet alleen toe om energieverbruik te beperken, maar resulteert vooral in een flexibeler inzetbaar gebouw.

Materiaalgebruik
Een hervalorisatie van het patrimonium neemt de bestaande gebouwen als uitgangspunt.
Een sloopinventaris wordt meteen ook een oogstkaart: voor elk te verwijderen element wordt een toepassing gezocht. Als het kan in situ, als het moet ex situ.

Omgang met vernieuwing van materiaalgebruik kenmerkt zich door :
0 basisoptie: vermijden materiaalkeuze door ontwerpkeuzen
1 longlist: beperken opties conform reglementering
2 shortlist materialen op basis van de Nibe classificatie. (nibe.info)
3 uiteindelijke keuze is afhankelijk van de functie:
- vergelijking van de totale milieu-impact op element-niveau via TOTEM.
- bij isolatiematerialen wordt via gegevens EPD (Environmental Product Declaration – dit zijn de achterliggende data in Totem) de GWP-waarde (global warming potential) berekend voor de hele levensduur (embodied carbon én operationele CO_2-uitstoot).
Het selectiecriterium daarbij is: maximale besparing CO_2-uitstoot per geïnvesteerde euro.

Hernieuwbare energie
Op energetisch vlak wordt de grootste stap gezet door het reduceren van verliezen thv de minst presterende buitenschil-delen; een analyse die gemaakt wordt in de energie-audit. De ambitie is steeds het bereiken van een optimale verdeling van het budget tussen thermische ingrepen en technische installaties – met het oog op een zo hoog mogelijke Return On Investment.

De site van de Sint-Godelieveabdij bevindt zich buiten de zones die momenteel worden ingekleurd als potentieel uitbreidingsgebied voor het warmtenet vanuit de afvalverbrandingsinstallatie van IVBO – zelfs op langere termijn. Warmtenetten zijn sowieso een uitdaging in een fijnmazig stadsweefsel waarbij de ondergrond een deel van het archeologisch erfgoed vormt – we nemen derhalve aan dat een warmtenet voorlopig geen haalbare kaart is.

Op deze plek is een verduurzaming van de warmtevoorziening derhalve steeds een wisselwerking tussen een optimalisatie van de gebouwschil en het maximaliseren van hernieuwbare energie die een grondige kennis en beheersing van de bestaande situatie vereist.
Gezien de erfgoed-context zal de warmtevraag (blijven) instaan voor een zeer groot deel van de totale impact van de site. Diepgaande kennis uit de energie-audit wordt gericht gebruikt om de warmtevraag maximaal verminderen (o.a. via technische optimalisaties zoals hydraulisch inregelen; (weersafhankelijke) sturingen; en ruimte-specifieke ingrepen door technische na-isolaties van zo compact mogelijke deelvolumes, leidingen, voorzetramen) en zo veel nauwer te laten aansluiten op het potentieel van duurzaam in te vullen energie (Door ondermeer geothermie, warmtewinning dmv. onzichtbare zonnecollectoren achter leien (die daarbij ook de oververhitting van zolders beperken); bijkomende warmte-extractie uit uit ventilatielucht in de zomer).
Het evenwicht wordt daarbij bereikt door chirurgische ingrepen in de warmte-afgifte die beide aspecten met elkaar in balans brengen.
De gebouwschil wordt hierbij niet enkel een bescherming tegen het buitenklimaat, maar ook een collector voor natuurlijke hulpbronnen: licht, warmte, koude, lucht, water.

Het ontwerpteam heeft de ambitie om het Sint-Godelieveklooster doorheen het masterplan naar een ‘fossielvrije’ site te laten evolueren door bij elke ingreep te streven naar de laagste totale GWP-impact gedurende een hele levensfase; niet enkel bekeken vanuit het operationele (energie)verbruik. Embodied carbon van (nieuwe) materialen wordt hier bewust meegenomen in de vergelijking. Een energetische renovatie is daarom nooit een doelstelling op zichzelf. De snelheid waarmee deze transitie wordt voltooid zal deel uitmaken van de vooronderzoeken.

Vanuit deze optiek is het de ambitie om het project in te schrijven in actie 1.8 van het Kilmaatplan 2030 van de Stad Brugge: een duurzame renovatie van waardevol historisch patrimonium als innovatief pilootproject en om de stad Brugge hierbij als partner te betrekken.

BOUWEN MET DE TIJD

ATTITUDE
In de Godelieveabdij zal de tijd die het project doorloopt, zoals het geval is in het Duivelsteen (zie kadertekst), ook een positieve factor zijn voor het project zelf. De (her)bestemming van de Godelieveabdij is geen klassieke architectuuropgave. Aan de projectdefinitie ging reeds veel denkwerk vooraf. Publieke bevragingen wekten brede interesse op bij bewoners en bezoekers, er was overleg met specialisten, er werden bouwkundige en historische studies gemaakt en haalbaarheidsonderzoeken voorbereid. Veel kennis werd verzameld en verwerkt.

Dit resulteerde in een duidelijke richting voor het project en de programmering, maar hoezeer dit proces ook met zorg en precisie gebeurde, hoe de abdijsite precies zal worden gebruikt en beleefd zal steeds in evolutie zijn. Het is geen afgesloten denkoefening en zal het nooit zijn. Het is een continu proces waarin niet wordt gestreefd naar een project dat op een gegeven moment af moet zijn, maar naar een plek die zal blijven veranderen en groeien mét en door de gemeenschap die er aan en in zal werken.

Voortschrijdend inzicht
Vandaag is er een budget gekend die toelaat om te starten. Eenmaal meer middelen beschikbaar zijn, volgen er nog bouwfazen. Zowel tijdens de opstart als bij de volgende bouwfazen zullen evoluerende inzichten het project blijven vormgeven en bijsturen. Het werken in fazen zal ervoor zorgen dat het voortschrijdend inzicht kan worden meegenomen in het proces. Het masterplan bouwt een open-einde-principe in. De volgende bouwfase reageert op de vorige en zo verder.

Attitude
Binnen deze context leggen we geen afgewerkt ontwerp vast, maar stellen we een attitude voor. Een benadering. Ook onze houding en rol als ontwerpers zal op proef gesteld worden en moeten evolueren. Er zal een vorm van voortdurend onderhoud aangewezen zijn. Ons voorstel is geen masterplan dat in fazen wordt uitgevoerd maar een evolutief proces dat in gang wordt gezet, wordt opgevolgd en bijgestuurd terwijl het ondertussen plaats krijgt om zich te ontwikkelen en te beantwoorden aan het onbekende. Dit is een principe dat in landschapsarchitectuur vaker wordt toegepast. We doen nu wat zeker nodig is en niet waarover we moeten speculeren.

Evolutief Proces
Vele zaken zullen gelijktijdig gebeuren. De samenwerking tussen de ontwerpers vertrekt vanuit de ambitie om van bij aanvang de aspecten stadsontwerp, architectuur, landschapsarchitectuur, duurzaamheid, technieken en communicatie op elkaar af te stemmen.

Communicatie intern
Dit vraagt een zeer goede communicatie tussen alle disciplines en teamleden. Hiervoor wordt een goede overlegstructuur vastgelegd en wordt de ontwikkeling van het masterplan steeds digitaal uitgewisseld, zodat iedereen op de hoogte is van en kan reageren op de meest actuele plannen. Digitale platforms laten toe te functioneren als 1 team en steeds op de hoogte te zijn van de evoluties van alle deelaspecten.

De projectarchitect staat in voor de begeleiding van het ontwerp in het architectenkantoor, de coördinatie m.b.t. de onderlinge studies, het overleg met de projectregisseur/opdrachtgever en de externe partners en de opvolging van de uitvoering van het project. Hij of zij fungeert als het rechtstreeks aanspreekpunt voor alle partijen, en is op de hoogte van alle aspecten. De zaakvoerders werken vanuit een grote persoonlijke betrokkenheid en zijn persoonlijk aanwezig op de ontwerpvergaderingen.

Communicatie extern
De zichtbaarheid van het hefboomproject is groot. De interesse van het publiek is reeds gewekt. Er zullen participatiemomenten zijn en er zal ondersteuning nodig zijn voor de communicatie met verschillende publieken en partijen, waaronder ook potentiële uitbaters. We hebben hier ervaring in. De wijze van presenteren van het project in (campagne) beelden moet bewust gebeuren. Reeds tijdens deze wedstijdfase werken we hieraan vanuit een conceptuele benadering waarbij we een specifieke techniek initiëren (de techniek is ontleend aan de miniaturen bekend uit de middeleeuwse manuscripten).
Brugge kent wegens haar historisch karakter veel betrokken organisaties.
Voor het Gruuthusemuseum hebben we recent zeer regelmatig presentaties gehouden voor alle instanties en belanghebbenden. Dit zijn niet steeds makkelijke bijeenkomsten, maar met kennis van zaken en professionaliteit kunnen interessante gesprekken ontstaan. Ook het bemiddelen tussen verschillende meningen en interesses is hierbij noodzakelijk. Als ontwerpteam is men het centrum van projectkennis, een ankerpunt, maar in zekere zin ook een doelwit. Niet te onderschatten.

Vooronderzoeken
Voor zover dit nog niet is gebeurd worden vooronderzoeken besteld bij gespecialiseerde studiebureaus. We denken aan onderzoek naar de conditie van de houten delen, vochtmetingen, opmaak van een asbestinventaris, materiaal-technisch onderzoek naar verflagen, naar de kwaliteit van de bepaalde metselwerken ifv. na-isoleren, stabiliteitstechnisch onderzoek naar de conditie van bepaalde constructie-elementen zoals funderingen, grondsonderingen, ….

Reeds voor het masterplan is in het bijzonder de energie-audit belangrijk. Deze wordt meteen opgestart door Gevelinzicht. Dit is een wetenschappelijk goed onderbouwd werkstuk dat het ontwerpteam in staat zal stellen om voorstellen te doen voor het beperken van de warmteverliezen en om duurzame voorstellen te ontwikkelen voor de warmte-opwekking. Deze voorstellen dienen steeds te worden afgewogen tegenover de erfgoedwaarden.

Stakeholders
Op het juiste moment worden de juiste actoren betrokken. De ambities worden gecommuniceerd, de mogelijke opties kunnen aan bod komen, de evaluatie kan worden beargumenteerd. Zo kunnen we een goede verstandhouding opbouwen met de bevoegde diensten en overheden. Op regelmatige basis worden zij bij het ontwerpproces betrokken. Op basis van een inhoudelijke toelichting van de stand zaken brengen zij informeel en formeel advies uit, om zo latere besluitvorming te vereenvoudigen. We denken hierbij aan Onroerend Erfgoed en Monumentenzorg, de brandpreventiedienst, Ruimtelijke ordening, Inter (integrale toegankelijkheid), de dienst mobiliteit van de stad, enz. Onze ervaring in Brugge kan hierbij helpen.

Proces
Als leidraad voor heel het proces wordt aan het begin een gedetailleerde planning opgemaakt. Dit geeft een helder inzicht in de termijnen van de verschillende uit te voeren werkzaamheden, de data van de af te ronden fases, de verschillende overlegmomenten, de presentatie- of participatiemomenten, enz.
De planning bepaalt tevens de momenten van tussentijdse evaluatie. In een evolutief proces houdt men rekening met een evolutieve planning.
Van goedgekeurde fases maken we een duidelijk document. Dit document vormt de leidraad bij de uitwerking van de volgende fase. Op die manier zijn evt. wijzigingen duidelijk te traceren en weet iedereen welke beslissingen wanneer werden genomen.

In situ
Gezien de krappe timing en de specificiteit van het project, stellen we voor In Situ te werken. Samen met de opdrachtgever/projectregisseur kan een werkplek ter plaatse inspirerend en efficiënt zijn. We hebben met dergelijke aanpak ervaring in ons project Kanal te Brussel: samen met de opdrachtgever werkten we in de Citroëngarage tot start werken. Daarna verhuisden we samen naar een pand in de buurt. Het versterkt de samenwerking, laat toe snel en goed op elkaar in te spelen en creëert vanzelfsprekend een extra kennis en gevoeligheid voor de site en de noden ervan. Ook als comminucatiepunt tijdens de hele duur van het project werkt dit zeer goed. Dit is in Brussel het geval met het Maison du Projet: tentoonstelling, materiaalstalen, besprekingen vinden plaats in een publiek toegankelijke ruimte.

Case Duivelsteen te Gent

Het Duivelsteen dateert uit de 13de eeuw en is één van de oudste gebouwen van Gent. Eerst was het een stenen huis voor Gerard de Duivel, later klooster, gevangenis en staatsarchief. Recent kwam het Duivelsteen in handen van een private initiatiefnemer die er een culturele functie met maatschappelijke meerwaarde aan wil geven.

Onze opdracht begon toen we samen met Architecture Workroom Brussels en Maat ontwerpers een studie maakten voor een volgende bestemming voor het Duivelsteen. Drie werkscenario's werden onderzocht onder de noemers stadsfabriek, jeugdpaleis en volksacademie. We kozen voor een leer- en werkplek voor jongeren rond denken en maken.

Daaropvolgend werd een organisatie in het leven geroepen met de naam Broei om het Duivelsteen, alvast tijdelijk te programmeren. Broei noemt zichzelf een facilitator. Broei functioneert als een superconciërge, selecteert een deelnemersveld van organisaties die ruimtes kunnen huren, beheert de ruimtes, organiseert evenementen en runt de Broei-bar.

Tegelijk startte noAa het herbestemming- en restauratieproject op. Deze gelijktijdigheid van studie én tijdelijk gebruik laat toe om uit te testen, te evolueren en de plannen bij te sturen waar nodig. Broei en noAa zitten geregeld samen om optimalisaties op te nemen in het project. De input wordt door ons verwerkt met als doel om een gebruiks- en tijd-robuuste infrastructuur te ontwerpen die latere aanpassingen maximaal toelaat.

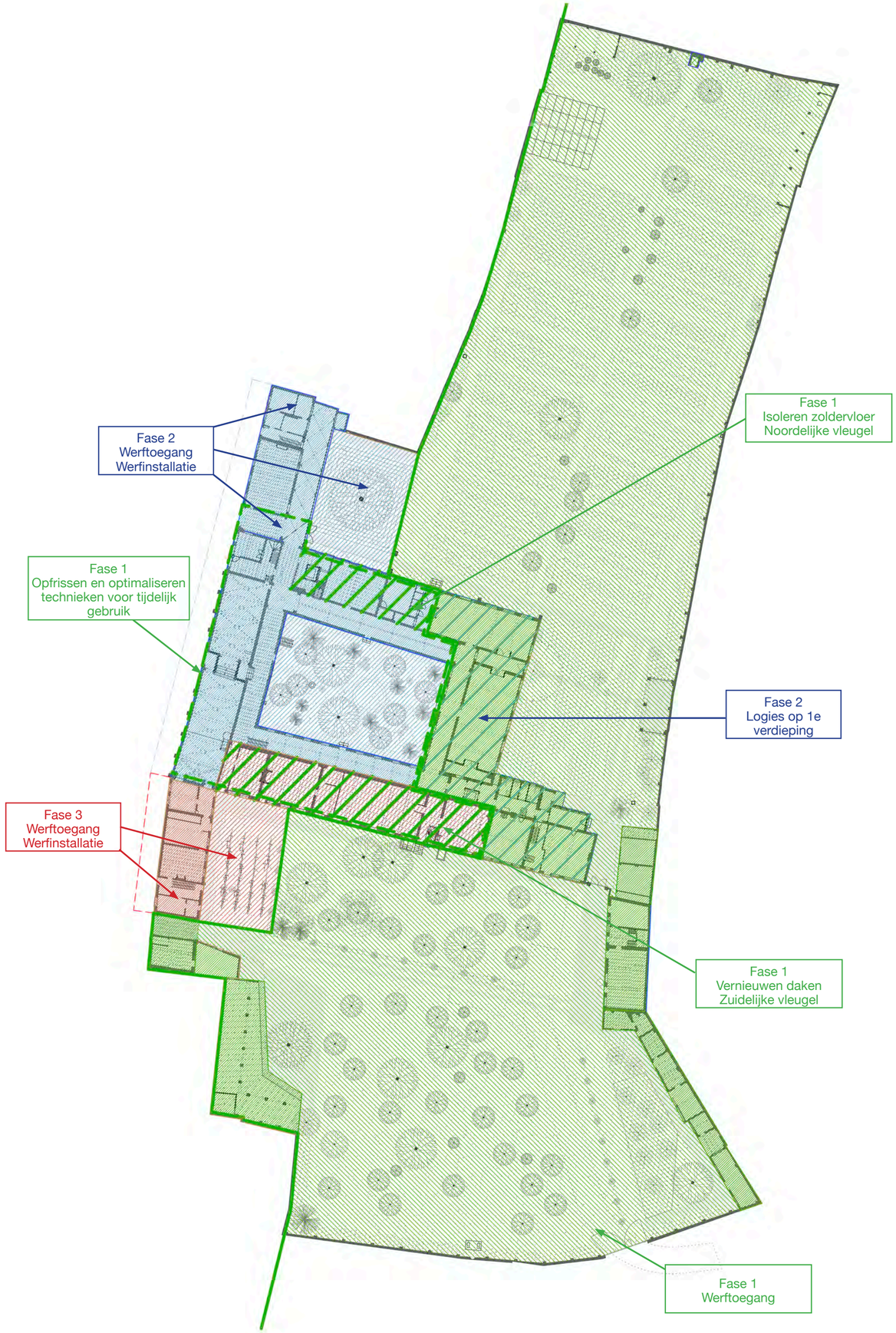

FASERING & RAMING 1e FASE

Hefboom
We geven het pilootproject voor de abdij meteen een grote publieke impact en resonantie. We zetten daarom in op alles wat met lokale productie en korte keten te maken heeft. De tuinen worden aangelegd. Er kan terug geteeld worden. De oogst wordt verwerkt en samen met andere lokale producten verkocht in een ruime abdijwinkel met zicht op de boomgaard.

En er kan voedsel bereid worden. De keukens, de bakkerij en microbrouwerij worden operationeel gemaakt. De uitbreiding van de zuidelijke vleugel, waar de bakkerij komt, wordt gerenoveerd en de boerderij en haar aanhorigheden, waar de microbrouwerij komt, worden gerestaureerd. Er zal kunnen geproefd worden in de oude gewelfde kelders en gegeten in het refectorium.

Werforganisatie
We trekken een gebroken groene lijn over het terrein van noord naar zuid (zie schema links). Het beschikbare budget bepaalt hoeveel we kunnen bouwen. Maar het is ook de manier waarop de bouwwerf georganiseerd kan worden die bepaalt waar we dit doen. De toegang tot de werf van de eerste faze gebeurt via de brandweg en het woningbouwproject *Boeverie* en vanaf de Koning Albert 1-laan. Samen met de tuinaanleg plannen we zoveel mogelijk bouwwerken vanaf deze zijde.

Optimalisaties
De ruimtes van het klooster die we nu nog niet kunnen aanpakken, willen we toch opfrissen en de optimalisaties aan de technische installatie realiseren die we reeds beschreven onder Stabilitas Loci. Dit zijn quickwins voor een beperkte som om zoveel mogelijk ruimtes reeds in de eerste fase te gebruiken als inspirerende werkplekken, ontvangstplekken etc. De onderzoeksrapporten leren dat de abdij in relatief goede staat is, wat toelaat om deze ruimtes reeds in te zetten in afwachting van meer middelen.

Tuinen vrijwaren
Hierna moeten we vermijden dat nog veel werfverkeer door de tuinen rijdt. We plannen in eerste faze zoveel mogelijk intensieve werkzaamheden aan deze zijde: de nieuwe verticale circulatie in het knooppunt tussen zuidelijke en oostelijke vleugel, de renovatie van de uitbreiding uit 1928 van de zuidelijke vleugel en de oostelijke vleugel - al zal de inrichting van de logies zelf nog moeten wachten op de volgende fase - en renovatie en isolatie van de daken (behalve zijde Boeveriestraat).

Flexibiliteit
We houden rekening met een mate van vrijheid bij de opsplitsing van de werken per fase. We zorgen dat een aantal werken kan worden overgeheveld naar de volgende fase ingeval de ramingen of offertes gedurende het studieproces hoger uitvallen. Zo kan bijvoorbeeld worden geoordeeld of de abdijwinkel in zijn uiteindelijke vorm kan gerealiseerd worden dan wel of het huidige volume eerst tijdelijk wordt ingericht als verkooppunt.

Timing
Volgens de voorziene planning voor de eerste fase moet het aanbestedingsdossier af zijn op 1 maart 2023. Er moet gegund worden voor het einde van het jaar 2023. Als timing voor de verdere fasen kan telkens een jaar worden gerekend. Dit geeft fase 2 aanbestedingsklaar op 1 maart 2024, fase 3 op 1maart 2025.

Volgende fases
De volgende bouwcampagnes worden bevoorraad vanaf de Boeveriestraat om de tuinen maximaal te vrijwaren. De 2e fase concentreert zich aan de noordelijke zijde, de 3e fase aan de zuidelijke zijde. De afbraak van uitbreidingen uit de jaren ’60 biedt ruimte voor de werfinstallatie van de 2e fase met werftoegang via de brede inkom. Een werfkraan laat toe om materiaal over het gebouw te hijsen zodat de toegang niet teveel belast wordt.

De werken van deze fase bestaan uit het zuidelijk deel van de westelijke vleugel en de noordelijke vleugel, met de eventuele uitvoering van de facultatieve lift in het knooppunt van de noordelijke en westelijke vleugels, en de vernieuwing van de achtergevel inclusief het inkomplein. De inrichting van de logies op de eerste verdieping van de oostelijke vleugel wordt via de noordelijke vleugel bereikt en kan nu eindelijk worden uitgevoerd. We gaan in deze fase verder in de aanpassing van de technische installaties.

De zone van de binnentuin en gaanderijen hoort bij de werken die flexibel kunnen worden toegekend aan deze of gene fase. De 3e fase concentreert zich aan de zuidelijke zijde van de Westvleugel aan de Boeveriestraat. In de hoek tussen de zuid- en westvleugel (zone voor fietsen) kan een kleine werfzone worden geïnstalleerd. Samen met dit deel van de Westvleugel wordt de zuidelijke vleugel verder op punt gezet met werken aan de gevels en de technische installaties. Zoals het geval is in voor alle fases zal de energie-audit uitwijzen op welke wijze warmteverliezen en -opwekking worden beantwoord.

art	omschrijving	functie / omschrijving	verd.	opp. (m2)	Eenheidsprijs (EH/m2)	totaal
1. Omgevingswerken						**575.850 €**
	boomgaard			2815 m²	85 €	239.275 €
	kruidentuin			305 m²	50 €	15.250 €
	rozentuin			580 m²	100 €	58.000 €
	kloostertuin/wilde tuin			425 m²	100 €	42.500 €
	moestuin			3595 m²	35 €	125.825 €
	serre in moestuin			95 m²	1.000 €	95.000 €
2. Abdijwinkel						**390.000 €**
	deel vernieuwbouw			150 m²	1.500 €	225.000 €
	deel technieken			150 m²	600 €	90.000 €
	deel inrichting (vast en los meubilair)			150 m²	500 €	75.000 €
3. Renovatie boerderij en aanhorigheden						**738.739 €**
	raming Studio Roma 2021					656.657 €
	indexatie naar 2022 (12,5%)					82.082 €
	excl. brouwinstallatie					
4. Renovatie klooster			verdiep			**2.285.842 €**
	Renovatie kloostervleugel Oost (excl. deel logies)					
		abdijpunt	**+0**	325 m²	1.100 €	357.115 €
		vernieuwen dak	**dak**	570 m²	370 €	210.978 €
		sanering kelder	**-1**	324 m²	120 €	38.891 €
		inrichting (vast en los meubilair)	**+0**	325 m²	100 €	32.465 €
	Renovatie kloostervleugel Zuid - deel uitbreiding uit 1928					
		keuken, bakkerij (excl. bakinstallatie), sanitair, verticale circulatie	**+0**	190 m²	1.100 €	209.275 €
		berging	**+1/2**	37 m²	1.100 €	40.700 €
		inspirerende werkplek, verticale circulatie	**+1**	162 m²	1.100 €	178.310 €
		vernieuwen dak	**dak**	362 m²	370 €	133.922 €
		inrichting (vast en los meubilair)	**+0**	190 m²	100 €	19.025 €
			+1	162 m²	100 €	16.210 €
	Gedeeltelijke aanpak kloostervleugel Zuid					
		vernieuwen dak	**dak**	714 m²	370 €	264.191 €
		opfrissen ifv tijdelijk gebruik	**+0**	457 m²	50 €	22.837 €
			+1	320 m²	50 €	16.000 €
	Gedeeltelijke aanpak kloostervleugel Noord					
		isoleren zoldervloer	**+2**	253 m²	105 €	26.565 €
		opfrissen ifv tijdelijk gebruik	**+0**	300 m²	40 €	12.010 €
	Inkom Slot in westelijke kloostervleugel					
		opfrissen ifv tijdelijk gebruik	**+0**	100 m²	50 €	5.000 €
	technieken in te renoveren delen					440.000 €
	optimalisatie technieken in de op te frissen delen					60.000 €
	onvoorziene werken 10%					202.349 €
TOTAAL excl. BTW						**3.990.431 €**

TEAM

HOOFDAANNEMER EN COÖRDINATOR VAN HET ONTWERPTEAM
MASTERPLAN, ARCHITECTUUR, INTERIEUR EN RESTAURATIE

noAarchitecten
An Fonteyne + Jitse van den Berg + Philippe Vierin
B 1070 Brussel Foppensstraat 16 – 02 503 43 82
B 8000 Brugge Langerei 18 – 050 44 30 73
www. noAarchitecten.net

samenwerking met Linde Van de Bosch

STUDIE VAN KLIMAAT EN TECHNISCHE INSTALLATIES EN STABILITEIT

STIR
Ir. Kristof Borremans
B 1700 Dilbeek Oude Smidsestraat 27 - 02 410 33 97
www.stir.be

DUURZAAMHEID, ENERGIE-AUDIT, BOUWFYSICA

Gevelinzicht ingenieur-architecten
Ir. Jef Vervoort
B 2018 Antwerpen Mechelsesteenweg 271 - 03 303 71 54
www.gevelinzicht.be

BUITENAANLEG

Jan Minne Gardenist
Philippe Haven (Haven-Lannoy)
Chantal Vierin
Concept + uitvoering + opvolging

AKOESTIEK

Kahle Acoustics
Ir. Thomas Wulfrank
B 1050 Brussels Avenue Molière 188 - 02 3451010
www.kahle.be

Als noAarchitecten hebben we voor dit bijzondere project een team van ontwerpers en denkers rond ons verzameld met een nadruk op de combinatie erfgoed & duurzaamheid, met een sterke lokale verankering en met een vermogen om na te denken over actuele thema's in onze snel evoluerende maatschappij.
Iedereen kent elkaar en werkte al vaak samen aan complexe projecten. We waarderen en vertrouwen elkaar en delen dezelfde passie om na te denken over de betekenis en toekomst van ons gebouwd erfgoed. Hierbij hebben we aandacht voor materiële, maar ook voor imateriële waardes.

Het ontwerpteam is compact.
noAachitecten staat in voor architectuur én restauratie en treedt op als hoofdaannemer en coördinator. **Philippe Vierin** zal als Bruggeling het project van nabij opvolgen. **An Fonteyne** zal zich toeleggen op de inhoudelijke aspecten en de publieke communicatie en evt. participatie. Projectarchitecten **Didier De Roeck** en **Peter Verstraete** bundelen alle kennis die nodig is voor een aandachtsvolle opvolging van alle fasen van het project. Afhankelijk van de fase wordt het team aangevuld met de nodige expertise.

Linde Van Den Bosch is interieurarchitect en onderwijsassistent aan de Universiteit Hasselt. Zij staat mee in voor de vertaling van de identiteit van de Sint-Godelieveabdij in het verdere proces door te bemiddelen tussen genius loci, architectuur en gebruikers. Haar scriptie "transforming timeframes - stepping over lines" (2017) vormt de basis van een persoonlijke lezing van de Sint-Godelieveabdij, en wordt aangevuld met een uitgebreide studie van de actuele onderzoeksrapporten en sterke betrokkenheid bij het ontwerpend onderzoek van noAarchitecten.

STIR bundelt de studies van de technische installaties en stabiliteit en is hierbij gespecialiseerd in erfgoedzorg met verschilllende referenties in religieus erfgoed. Het combineren van de verschillende discplines draagt bij tot een makkelijke informatie-uitwiselling en coördinatie binnen het team.

Gevelinzicht zorgt voor extra verbinding. Ze maken een synthese tussen architectuur, de technische aspecten van het bouwen en duurzaamheid. Ze zullen instaan voor het maken van een integrale energie-audit van het gebouwencomplex. Hun specialiteiten zijn gevelrenovatie, bouwfysicia en energie.
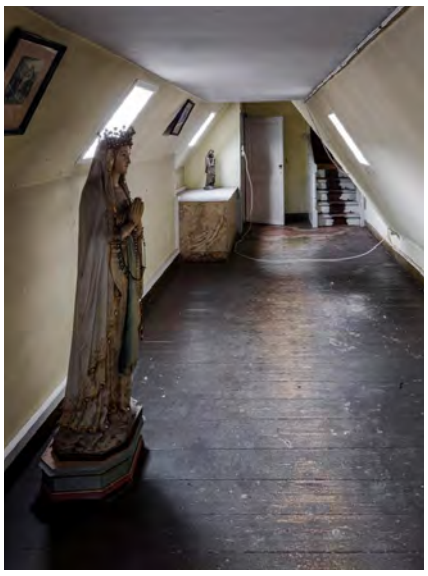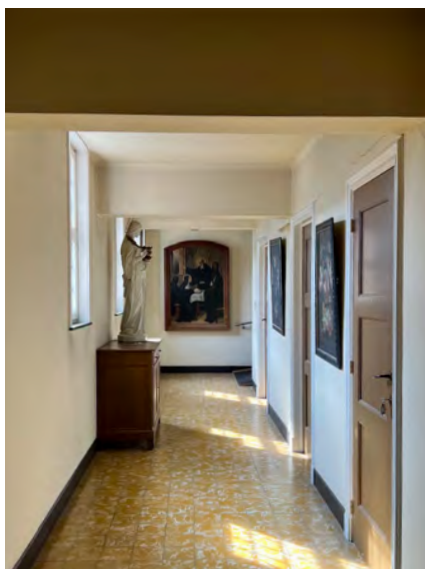
Even belangrijk als de binnenruimten van de abdij zijn haar tuinen. **Jan Minne** vervoegt **Philippe Haven** en **Chantal Vierin**. Allen zijn in Brugge geboren wat de band met de site expliciteert. Jan legt de nadruk op het conceptuele, Philippe op de uitvoering, Chantal, die in de buurt woont, op de nabije zorg die de tuinen blijvend zullen nodig hebben.